

Kako istražiti i zapisati obiteljsku povijest – Osobna priča Siniše Glavaševića

Autorica u članku opisuje radionicu za učenike koja je osmišljena za treći Sajam povijesti održan 22. studenog 2023. u Ugostiteljsko- turističkom učilištu u Zagrebu. Tema trećeg Sajma povijesti bila je Obiteljska povijest, istraživanje sudbine pojedinih članova obitelji u određenom vremenu i okolnostima. U uvodnom dijelu radionice održano je kratko predavanje o načinu i koracima istraživanja obiteljske povijesti. Vodeći se danim smjernicama, učenici su istražili obiteljsku povijest Siniše Glavaševića koristeći raznolike metode istraživanja i povijesne izvore.

Ključne riječi: obiteljska povijest, obiteljsko stablo, povijesni izvori, Priče iz Vukovara

Uvod

Tko su i otkud dolaze naši predci? Zna li se sve o našim bakama, djedovima i ostalim predcima? Jesmo li u rodu s nekom povijesnom osobom? Pitanja su koja smo bar jednom u životu postavili sebi ili bližnjima. Kako saznati više o članovima svoje obitelji i na koji način istražiti obiteljsku povijest, objašnjeno je predavanjem i učeničkim radom u radionici koja je prikazana u ovom članku.

Kako bi učenicima bilo zanimljivije i izazovnije, odlučili smo istražiti obiteljsku povijest istaknute osobe iz novije hrvatske povijesti. Treći Sajam povijesti održavao se neposredno nakon obilježavanja *Dana sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dana sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje* te smo radionicom htjeli dati svoj doprinos obilježavanju Dana sjećanja.

Učenici su istražili i zapisali obiteljsku povijest Siniše Glavaševića, istaknutog hrvatskog novinara, ratnog izvjestitelja i heroja Domovinskog rata.

Uvodno predavanje

U uvodnom predavanju učenici su upoznati s pojmovima kao što su obiteljska povijest, rodoslovlje, obiteljsko stablo i genealogija te načinom i koracima zapisivanja obiteljske povijesti¹ (Fotografija 1).

Većina istraživača obiteljske povijesti na samom je početku suočena s dva osnovna problema: *otkuda početi i kako organizirati istraživanje?*²

- a) Odabrati početnu točku istraživanja – pronaći i istaknuti zanimljivu činjenicu s kojom se može započeti istraživanje koje bi išlo u raznim smjerovima npr. značajno djelo poznatog književnika, izum koji je promijenio svijet, ratni heroj ili značajna povijesna osoba. Ne mora nužno biti najstariji ili najmlađi član obitelji.³
- b) Prikupiti sve povijesne izvore – jako je važno prikupiti sve izvore koji se mogu povezati s predcima koje istražujete. Povijesni izvori koji mogu dati vjerodostojan prikaz mogu biti slike, fotografije, pisma, novinski članci, osobni dokumenti, zvučni zapisi i slično.
- c) Odabrati format obiteljske povijesti – dogovoriti na koji način prikupiti informacije te kako ih objediniti i prezentirati. Različiti su oblici formata te ovisе o broju i vrsti prikupljenih podataka. Obiteljska povijest može biti prikazana u obliku priče, obiteljskog stabla, fotoalbuma, video uratka, izložbe i slično.
- d) Odrediti opseg obiteljske povijesti – koliko daleko istraživati, hoće li se istraživati samo jedna osoba ili svi članovi obitelji. Ako uključimo jednu liniju silaska tada se počinje s najranijim poznatim predcima za određeno prezime i prati ga kroz jednu liniju podrijetla. Svaka grupa može pokriti jednu generaciju ili jednog pretka. Obiteljsko stablo, eng. *Family Tree*, pokazuje mušku liniju predaka (otac, djed, pradjed, itd.), te supruge, braću i sestre tih predaka.⁴
- e) Postaviti rokove za istraživanje – odrediti vremenski okvir za istraživanje i podijeliti po grupama zadatke koji trebaju biti ispunjeni u dogovorenom roku.
- f) Proučiti političke i društvene okolnosti u kojima su živjeli naši predci - poželjno je upoznati se s okolnostima u kojima su naši predci živjeli, političkim promjenama i ratovima, obrazovanjem i školstvom, modom i umjetnosti određenog razdoblja. Sve informacije mogu pomoći za razumijevanje vremena u kojem su živjeli članovi obitelji koje istražujemo.

1 Kimberly Powell, *The Everything Guide to Online Genealogy: Trace Your Roots, Share Your History, and Create Your Family Tree, Everything*; 3rd ed. Edition. (Avon, Massachusetts: Adams Media, 2014)

2 Hrvatski državni arhiv, „Genealogija“, <http://www.arhiv.hr/Istra%C5%BEEite-gradivo/Popularne-teme/Genealogija> (posjet 26. 11. 2024.)

3 Kimberly Powell, „10 koraka za pisanje vaše obiteljske povijesti“ <https://hr.eferrit.com/10-koraka-za-pisanje-vase-obiteljske-povijesti/> (posjet 26. 11. 2024.)

4 Gordan Gledec, „Vrste rodoslova“, *Rodoslovlje.HR*, Hrvatsko rodoslovno društvo „Pavao Ritter Vitezović“, 25. 2. 2008, <https://www.rodoslovlje.hr/savjeti/vrste-rodoslova> (posjet 26. 11. 2024.)

Fotografija 1. Uvodno predavanje

Radionica

Na samom početku učenici su trebali pogoditi početnu točku tj. osobu čiju će obiteljsku povijest istraživati na temelju raznih asocijacija: heroj Domovinskog rata, ratni izvijestitelj, glas Vukovara, Priče iz Vukovara, Ovčara...

Format obiteljske povijesti bit će u obliku plakata i usmenog izlaganja s obzirom na kratki rok istraživanja (cca 75 minuta).

Nakon toga učenici su dobili zadatke temeljem kojih su podijeljeni u 4 grupe (Fotografija 2).

- **Prva grupa** trebala je istražiti sve o osobnom životu Siniše Glavaševića – djetinjstvo, školovanje, karijera, obiteljski život i smrt, koristeći umnožene fotografije te istražujući na Internetu. Učenici su se unutar grupe dogovorili tko će koji dio istražiti.
- **Druga grupa** trebala je istražiti povijesne okolnosti koje su utjecale na posljednje dane i tragičnu smrt Siniše Glavaševića. Učenici su trebali poslušati i pročitati posljednja izvješća iz Vukovara u kojima se daju informacije o posljednjim danima Vukovara. Izvori, koje su koristili i analizirali, tonski su zapisi na YouTubeu⁵ i ratna izvješća u knjizi Siniše Glavaševića *Priče iz Vukovara*⁶. Glavna su pitanja: *Što se može zaključiti iz njegovih izvješća? Zašto su važna i koje informacije daju?*

5 Posljednje izvješće Siniše Glavaševića iz Vukovara. <https://www.youtube.com/watch?v=zUzhdL4j6CI> (posjet 27.11.2024.)

6 Siniša Glavašević, *Priče iz Vukovara*, (Zagreb: Matica Hrvatska, 2019.)

Fotografija 2. Učenici rade na zadacima podijeljeni u grupama

- **Treća grupa** trebala je proučiti dijelove knjige Alenke Mirković *91,6 MHz: glasom protiv topova*⁷ za koju mnogi drže da je *najbolja knjiga memoarske literature o Domovinskom ratu u Hrvatskoj i najdojmljivija o vukovarskoj temi*.⁸ (Fotografija 3)

Iz knjige se mogu saznati događaji prije okupacije i tijekom opsade Vukovara te razgovori Siniše Glavaševića s ostalim sudionicima što puno govori o privatnom životu svih likova, njihovim stavovima prema trenutnoj situaciji te posljednjim danima Vukovara. Učenici su trebali izvući osobine i zanimljivosti Siniše Glavaševića analizirajući tekst u knjizi. *Koji mu je ratni nadimak? Omiljena pjesma? Odnos prema djeci? Reakcija na odvođenje oca tijekom rata?* (Fotografija 4)

Fotografija 3. Knjiga Alenke Mirković koju su učenici analizirali

7 Alenka Mirković, *91,6 MHz: glasom protiv topova*, (Zagreb: Algoritam, 1997.)

8 Historiografija.hr, Portal hrvatske historiografije, „Alenka Mirković-Nađ, *Glasom protiv topova*“, 17. studeni 2016. <https://historiografija.hr/?p=2670> (posjet 27.11.2024.)

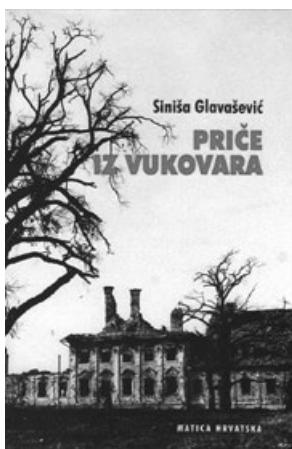
Fotografija 4. Učenik analizira dijelove knjige

- **Četvrta grupa** trebala je pročitati i analizirati priče koje je Siniša Glavašević pisao tijekom boravka u opkoljenom gradu. Ključna su pitanja: *Kako su ratne okolnosti utjecale na pisanje priča? Koje su glavne poruke njegovih priča? Koje se osobine autora mogu uočiti čitajući priče?*

Učenici su trebali odabrati jednu priču koja ih se najviše dojmila te obrazložiti zašto (Fotografija 5). Izvor, na kojem su učenici radili, knjiga je Siniše Glavaševića *Priče iz Vukovara* (Fotografija 6).

Fotografija 5. Učenice čitaju i analiziraju priče

Fotografija 6. Knjiga Siniše Glavaševića *Priče iz Vukovara*

Nakon istraživanja po grupama, učenici prve tri (3) grupe ukratko su prezentirali svoja istraživanja te stvorili novi zajednički rad u obliku plakata. Plakat je sadržavao fotografije i najvažnije informacije o obiteljskom životu, školovanju, karijeri te povijesnim okolnostima u kojima je živio i djelovao Siniša Glavašević. U međuvremenu, dio je učenika pripremio sažetke istraživanja koji su prezentirani na plenarnom dijelu Sajma povijesti.

Prezentiranje

Nakon zajedničkog rada u radionici, učenici su svoja istraživanja odlučili prikazati na dva plakata. Prvi je plakat prikazivao rad prve tri grupe koje su prikazale obiteljski život i karijeru Siniše Glavaševića (Fotografija 7). Drugi je plakat prikazivao priče koje su nastale tijekom opsade Vukovara (Fotografija 8).

Fotografija 7. Plakat o privatnom životu i obiteljskoj povijesti Siniše Glavaševića

Fotografija 8. Plakat s najdojmljivijim pričama

Temeljem uvodnog predavanja i prateći korake zapisivanja obiteljske povijesti, učeni-ci su pripremili usmeno izlaganje, prezentiranje plakata i čitanje najdojmljivije priče.

Prvi plakat prati korake iz uvodnog predavanja:

- a) početna točka istraživanja je istaknuta osoba Domovinskog rata, hrvatski no-vinar i ratni izvjestitelj Siniša Glavašević koji je dao veliki doprinos svojim izvješćima tijekom opsade Vukovara
- b) povijesni izvori koji su analizirani i korišteni u istraživanju su fotografije, tonski zapis, članci na Internetu, novinski članci i literatura tj. knjige S. Glavašević *Priče iz Vukovara* i A. Mirković *91,6 MHz: glasom protiv topova*. Metode istraživanja i oblici rada su: analiza teksta, analiza fotografija, analiza zvučnog zapisa, razgovor, individualni i grupni rad
- c) format obiteljske povijesti izrada je plakata na kojem će se prikazati rodovsko stablo, kronološki najvažniji događaji iz privatnog života te što su ostale po-znate ličnosti rekle o Glavaševiću (A. Mirković, P. Pavličić i M. Kušec)
- d) odredili su opseg obiteljske povijesti na temelju informacija koje su dobili istraživanjem: roditelji, supruga, dijete i unuci
- e) rok za istraživanje je 75 minuta: 50 minuta istraživanje, prikupljanje podataka i sistematizacija; 25 minuta za pripremu plakata – lijepljenje fotografija i pisa-nje teksta, priprema sažetka za prezentaciju
- f) političke i društvene okolnosti istražili su i zapisali na temelju analize ratnih izvješća, te ostalih tekstova i literature

Drugi plakat

- posvećen je pričama iz Vukovara. Učenici su napravili analizu priča koje su najbolje opisale osobine samog autora te istaknule važnost priča u tako teškim trenucima kad je podizanje morala i temeljnih ljudskih vrijednosti bio prijeko potreban. Priče koje su ih posebno dirnule i koje su zalijepljene na plakatu su : *Priča o gradu, Priča o ljubavi, Priča o životu, Priča o ratu, Priča za roditelje, Priča o djetinjstvu.*

Učenici su zapisali svoja opažanja i dojmove:

- priče svjedoče o teškim danima Vukovara i Vukovaraca tijekom Domovinskog rata
- autor diže glas protiv mržnje, ubijanja i stradavanja ljudi
- širi antiratna razmišljanja
- ističe djecu kao najveće blago koje treba zaštititi od ratnih zbivanja
- djecu treba naučiti voljeti sve ljude
- ističe domoljublje i ljubav prema svom gradu
- poziva na ljubav i oprost, na okretanje prema budućnosti i novim počecima
- *Grad – to ste vi*⁹. Grad se ne može uništiti jer živi u sjećanjima svojih stanovnika, grad su ljudi koji trebaju graditi budućnost i ne odustati od svog grada.

Najdojmljivija je priča *Priča o gradu* koju je jedna učenica pročitala na kraju izlaganja i time najbolje zaokružila sve ono što su učenici prezentirali i saželi o Siniši Glavaševiću.

PRIČA O GRADU

*Odustajem od svih traženja pravde, istine, odustajem od pokušaja da ideale podredim vlastitom životu, odustajem od svega što sam još jučer smatrao nužnim za nekakav dobar početak, ili dobar kraj. Vjerojatno bih odustao i od sebe sama, ali ne mogu. Jer, tko će ostati ako se svi odreknu sebe i pobjegnemo u svoj strah? Kome ostaviti grad? Tko će mi ga čuvati dok mene ne bude, dok se budem tražio po smetištima ljudskih duša, dok budem onako sam bez sebe glavinjao, ranjav i umoran, u vrućici, dok moje oči budu rasle pred osobnim porazom? Tko će čuvati moj grad, moje prijatelje, tko će Vukovar iznijeti iz mraka? Nema leđa jačih od mojih i vaših, i zato, ako vam nije teško, ako je u vama ostalo još mladenačkog šaputanja, pridružite se. Netko je dirao moje parkove, klupe na kojima su još urezana vaša imena, sjenu u kojoj ste istodobno i dali, i primili prvi poljubac – netko je jednostavno sve ukrao jer, kako objasniti da ni Sjene nema? Nema izloga u kojem ste se divili vlastitim radostima, nema kina u kojem ste gledali najtužniji film, vaša je prošlost jednostavno razorena i sada nemate ništa. Morate iznova graditi. Prvo svoju prošlost, tražiti svoje korijenje, zatim svoju sadašnjost, a onda, ako vam ostane snage, uložite je u budućnost. A grad, za nj ne brinite, on je svo vrijeme bio u vama. Samo skriven. Da ga krvnik ne nađe. Grad – to ste vi.*¹⁰

9 Siniša Glavašević, *Priče iz Vukovara*, (Zagreb: Matica Hrvatska, 2019): 15.

10 Siniša Glavašević, *Priče iz Vukovara*, (Zagreb: Matica Hrvatska, 2019): 14., 15.

Zaključak

Radionica o istraživanju obiteljske povijesti omogućila je usvajanje zadanih ishoda te povezala učenike različitih škola u suradničkom učenju, kreativnosti i grupnom radu.

Ostvareni **ishodi** radionice su:

- učenici će moći sami istražiti i zapisati korake istraživanja obiteljske povijesti
- učenici će prikupiti i analizirati povijesne izvore
- učenici će koristiti informacijsko-komunikacijske tehnologije u procesu učenja
- učenici će razviti vještine grupnog rada, suradničkog rada, međusobne komunikacije i razmjene informacija
- učenici će prikupljene informacije objediniti i prezentirati (plakat, usmeno izlaganje, lenta vremena i sl..)

U radionicama učenici su ostvarili i povezanost s **međupredmetnim temama**:

- Osobni i socijalni razvoj - socijalne i komunikacijske vještine, suradnja i timski rad; odgovorno ponašanje prema sebi i drugima u zajednici.¹¹
- Učiti kako učiti - sposobnost učinkovitog upravljanja svojim učenjem, rješavanja problema, usvajanja, obrade i vrednovanja informacija i njihova integriranja u smislene cjeline novog znanja i vještina koje su primjenjive u različitim situacijama.¹²
- Građanski odgoj i obrazovanje - promicanje vrijednosti ljudskih prava (ljudsko dostojanstvo, sloboda, ravnopravnost i solidarnost), demokratska načela u zajednici unutar i izvan školskoga života, razvijati kritičko mišljenje i vještine argumentiranja te komunikacijske vještine potrebne za društveno i političko sudjelovanje u procesu oblikovanja cjelovitoga iskustva aktivnoga građanstva.¹³
- Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije - jačanje znanja, vještina i stavova djece i mladih kako bi bili spremni za učenje, rad i život u suvremenoj okruženju čiji je tehnologija sastavni dio; jačanje temeljnih kompetencija na način zanimljiv djeci i mladima zato što se odvija u njima bliskome digitalnom okruženju.¹⁴

11 Odluka o donošenju kurikulumu za međupredmetnu temu Osobni i socijalni razvoj za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_153.html (posjet 30.11.2024.)

12 Odluka o donošenju kurikulumu za međupredmetnu temu Učiti kako učiti za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_154.html (posjet 30.11.2024.)

13 Odluka o donošenju kurikulumu za međupredmetnu temu Građanski odgoj i obrazovanje za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_217.html (posjet 30.11.2024.)

14 Odluka o donošenju kurikulumu za međupredmetnu temu Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_150.html (posjet 30.11.2024.)

Literatura i izvori

- Gledec, Gordan. „Vrste rodoslova“. *Rodoslovlje.HR*, Hrvatsko rodoslovno društvo „Pavao Ritter Vitezović“. 25. 2. 2008. <https://www.rodoslovlje.hr/savjeti/vrste-rodoslova> (posjet 26. 11. 2024.)
- Hrvatski državni arhiv. „Genealogija“. <http://www.arhiv.hr/Istra%C5%BEite-gradivo/Popularne-teme/Genealogija> (posjet 26. 11. 2024.)
- Powell, Kimberly. *The Everything Guide to Online Genealogy: Trace Your Roots, Share Your History, and Create Your Family Tree, Everything*, 3rd ed. Edition. Avon, Massachusetts: Adams Media, 2014.
- Powell, Kimberly. „10 koraka za pisanje vaše obiteljske povijesti“ <https://hr.eferrit.com/10-koraka-za-pisanje-vase-obiteljske-povijesti/> (posjet 26. 11. 2024.)
- <https://historiografija.hr/>
- Posljednje izvješće Siniše Glavaševića iz Vukovara. <https://www.youtube.com/watch?v=zUzhdL4j6CI> (posjet 27.11.2024.)
- Glavašević, Siniša. *Priče iz Vukovara*. Zagreb: Matica Hrvatska, 2019.
- Mirković, Alenka. *91,6 MHz: glasom protiv topova*. Zagreb: Algoritam, 1997.
- Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Osobni i socijalni razvoj za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_153.html (posjet 30.11.2024.)
- Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Učiti kako učiti za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_154.html (posjet 30.11.2024.)
- Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Građanski odgoj i obrazovanje za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_217.html (posjet 30.11.2024.)
- Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_150.html (posjet 30.11.2024.)

SUMMARY

HOW TO RESEARCH AND WRITE DOWN FAMILY HISTORY – THE PERSONAL STORY OF SINIŠA GLAVAŠEVIĆ

The author describes a workshop for students on the topic of family history, researching the fate of individual family members in a particular time and circumstances. The introductory part includes a short lecture on the method and steps for researching family history. Following the given guidelines, the students researched the family history of the prominent journalist and a war correspondent Siniša Glavašević, using a variety of research methods and historical sources.

Keywords: genealogy, family history, family tree, historical sources, *Stories from Vukovar*